

II. Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za rok 2008

V souvislosti s novelou zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), která vstoupila v účinnost 1. ledna 2008, došlo ke změně v rozdělování celostátního inkasa sdílených daní. Tato změna ovlivnila hospodaření objemově nejvýznamnější součásti soustavy územních rozpočtů, kterou tvoří rozpočty obcí.

Novela zákona upravila metodiku výpočtu podílu jednotlivých obcí na sdílených daních a současně znamenala i navýšení daňových příjmů obcí. Dosavadní základní kritérium pro přerozdělení, tj. počet obyvatel příslušné obce a její zařazení do velikostní kategorie se stanoveným koeficientem, bylo modifikováno (byla snížena jeho váha na 94 %) a zařazena byla dvě nová kritéria (celková výměra katastrálních území obce, poměr počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí), která mají doplňující charakter a každé má váhu 3 %. Místo dosavadních 14 velikostních kategorií byly zavedeny pouze čtyři velikostní kategorie se stanovenými koeficienty tzv. postupných přechodů. Ke zmírnění dopadů plynoucích z přechodu na nový způsob přerozdělení sdílených daňových příjmů, zejména u malých obcí, byl zvýšen podíl obcí na celostátním inkasu sdílených daní z 20,59 % na 21,40 %.

Ve způsobu rozdělování státem vybíraných daní ve vztahu ke krajům k žádným změnám nedošlo, novela zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní se týkala pouze daňových příjmů obcí.

Struktura transferů ze státního rozpočtu poskytovaných územním rozpočtům zůstala v roce 2008 v podstatě shodná jako v roce předchozím. Nejdůležitějšími z kapitol státního rozpočtu, z nichž je financována činnost územních samosprávných celků, zůstaly kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Transfery z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly územním samosprávným celkům, obdobně jako v minulých letech, poskytovány v rámci tzv. finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům krajů, k rozpočtům obcí a k rozpočtu hl. m. Prahy (stanovených v Přílohách č. 6 - 8 zákona č. 360/2007 Sb., o státním rozpočtu na rok 2008) a v rámci tzv. ostatních dotací z kapitoly Všeobecná pokladní správa. V návaznosti na usnesení vlády č. 841/2007 ke Kontrolnímu závěru Nejvyššího kontrolního úřadu z kontrolní akce č. 06/24 Prostředky státního rozpočtu zahrnuté do kapitoly Všeobecná pokladní správa a na základě rozhodnutí vlády byl v objemu a struktuře těchto transferů již zohledněn převod některých dotačních titulů, dosud poskytovaných územním samosprávným celkům z kapitoly Všeobecná pokladní správa, do odvětvově příslušných kapitol státního rozpočtu (finanční prostředky na činnost koordinátorů romských poradců byly přesunuty do kapitoly Úřadu vlády, prostředky na prevenci kriminality na místní úrovni do kapitoly Ministerstva vnitra a dotace na jednotky sborů dobrovolných hasičů do kapitoly Ministerstva vnitra).

Územní rozpočty byly ve státním rozpočtu na rok 2008 koncipovány jako schodkové, a to s celkovou výší schodku 4,0 mld. Kč, z toho u krajů 1,5 mld. Kč, u obcí 2,1 mld. Kč a u dobrovolných svazků obcí 0,4 mld. Kč. Rozpočtové hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti mělo být vyrovnané.

V souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, musí být schodek uhrazen buď finančními prostředky z minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje komunálních dluhopisů územního samosprávného celku.

Hodnocení plnění příjmů a výdajů krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za rok 2008 je provedeno samostatně. Hodnocení plnění příjmů a výdajů je provedeno k dosažené skutečnosti roku 2008 a k rozpočtu po změnách (dále jen rozpočtu).

1. Celkové výsledky hospodaření krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti

V uplynulém roce získaly územní rozpočty, tj. rozpočty krajů a obcí jakožto územních samosprávných celků, rozpočty dobrovolných svazků obcí a rozpočty regionálních rad regionů soudržnosti, **příjmy v celkové výši 396,9 mld. Kč**, což představuje 98,8 % úrovně předpokládané rozpočtem a meziroční zvýšení o 25,4 mld. Kč. Nižší příjmy ve srovnání s předpoklady rozpočtu byly vykázány u krajů (98,3 % úrovně rozpočtu) a zejména u regionálních rad regionů soudržnosti (19,0 % úrovně rozpočtu), kde se v čerpání příjmů projevilo počáteční časové zpoždění při schvalování jednotlivých regionálních operačních programů, které znamenalo posun termínů vyhlášení výzev k předkládání projektů a jejich realizace (podrobněji viz bod 4.). Naproti tomu u obcí a dobrovolných svazků obcí byly předpoklady rozpočtu překročeny a příjmy dosáhly 100,8 % rozpočtované úrovně.

Financování krajů bylo zajišťováno především transfery ze státního rozpočtu a ze státních fondů, které v souhrnu činily 58,2 % jejich celkových příjmů. U obcí a DSO byly hlavním zdrojem financování daňové příjmy, které tvořily 56,6 % celkových příjmů, transfery přijaté ze státního rozpočtu, ze státních fondů a od krajů se na celkových příjmech podílely v rozsahu 23,5 %. V rozpočtech regionálních rad tvořily rozhodující část příjmů transfery ze státního rozpočtu určené na financování programů spolufinancovaných z rozpočtu EU.

Celkové výdaje územních rozpočtů činily **381,8 mld. Kč**, což znamená 94,2 % úrovně předpokládané rozpočtem. Meziročně se výdaje zvýšily o 19,8 mld. Kč.

Hospodaření územních rozpočtů skončilo přebytkem v celkové výši 15,0 mld. Kč, přebytku však bylo dosaženo pouze v hospodaření obcí a DSO (ve výši 16,0 mld. Kč) a regionálních rad (ve výši 0,3 mld. Kč), v krajích naopak hospodaření skončilo se schodkem (ve výši 1,3 mld. Kč).

Z hlediska srovnání s výsledky hospodaření územních rozpočtů v uplynulých letech se jedná o nejvyšší dosažený přebytek hospodaření.

**Bilance příjmů a výdajů územních rozpočtů k 31.12.2008
(po konsolidaci) ^{*/}**

(v mil. Kč)

	Územní rozpočty celkem				stupně územních rozpočtů		
	skutečnost k 31.12.2007	rozpočet 2008 po změnách	skutečnost k 31.12.2008	% plnění rozpočtu	Obce a DSO	Kraje	RRRS
Příjmy celkem	371 483,7	401 508,1	396 851,9	98,8	272 881,3	131 727,8	1 752,6
z toho:							
Daňové příjmy	187 430,4	203 500,0	204 237,9	100,4	154 422,8	49 815,1	.
Nedaňové příjmy	27 348,9	26 200,0	29 476,4	112,5	26 296,1	3 868,7	63,9
Kapitálové příjmy	13 082,6	12 800,0	16 281,1	127,2	15 660,4	620,4	0,3
Přijaté transfery	143 627,9	159 008,1	146 874,2	92,4	76 513,5	77 423,6	1 688,2
Výdaje celkem	362 069,3	405 513,0	381 835,6	94,2	256 903,3	133 039,3	1 378,1
z toho:							
Běžné výdaje	273 078,4	300 260,6	288 368,6	96,0	180 416,0	112 545,9	509,6
Kapitálové výdaje	88 990,9	105 252,4	93 467,0	88,8	76 487,3	20 493,4	868,5
Saldo příjmů a výdajů	9 414,4	- 4 004,9	15 016,3	.	15 978,0	- 1 311,5	374,5

Stav finančních prostředků na bankovních účtech územních rozpočtů (bez příspěvkových organizací) dosáhl ke konci sledovaného roku celkové výše **89,6 mld. Kč**, což znamená meziroční zvýšení o 17,9 mld. Kč a potvrzení dosavadního trendu nárůstu objemu finančních prostředků krajů a obcí na bankovních účtech. Ke zvýšení došlo zejména na úrovni obcí a DSO, které vykázaly na bankovních účtech 75,1 mld. Kč (tj. meziroční zvýšení o 14,7 mld. Kč). Stav finančních prostředků na bankovních účtech krajů dosáhl 14,0 mld. Kč (tj. meziroční nárůst o 2,8 mld. Kč).

^{*/} Z důvodu konsolidace, jejímž smyslem je očistit údaje o rozpočtu nebo skutečnosti peněžních operací o interní přesuny peněžních prostředků uvnitř jednotky nebo mezi jednotkami na úrovni sumářů, za které se operace sledují, je součet na úrovni republiky odlišný od součtu jednotlivých úrovní, tj. obcí a DSO, krajů a regionálních rad.

Příjmové, výdajové a finanční operace, které jsou předmětem konsolidace spolu s uvedením úrovně, na které se konsolidace provádí, stanovuje vyhláška č. 22/2007 Sb., ze dne 1. února 2007, kterou se mění vyhláška Ministerstva financí č. 16/2001 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a rozpočtů územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů

2. Příjmy a výdaje krajů

Celkové příjmy krajů dosáhly ke konci sledovaného období **131,7 mld. Kč**, to je 98,3 % úrovně předpokládané rozpočtem; meziročně vzrostly příjmy krajů o 6,3 mld. Kč.

Vlastní příjmy krajů činily 54,3 mld. Kč, což představuje nárůst oproti předchozímu roku o 3,9 mld. Kč a současně i zvýšení podílu vlastních příjmů na celkových příjmech na 41,2 %, tj. o 1,0 procentní bod. Objem přijatých transferů (včetně zaúčtování převodu z vlastních fondů krajů ve výši 0,4 mld. Kč) dosáhl 77,4 mld. Kč a byl oproti předchozímu roku o 2,4 mld. Kč vyšší.

Tabulka č. 2

Bilance příjmů a výdajů krajů

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2007	rozpočet 2008		skutečnost k 31.12.2008	% plnění rozp.	Index 2008/ 2007
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	46 080,6	49 400,0	49 400,0	49 815,1	100,8	108,1
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	12 395,8	11 100,0	11 100,0	11 689,9	105,3	94,3
Daně z příjmů právnických osob	13 540,0	14 800,0	14 800,0	15 900,3	107,4	117,4
Daň z přidané hodnoty	20 106,0	23 500,0	23 500,0	22 200,0	94,5	110,4
Poplatky a daně z vybr. činností	38,9			24,9		64,0
II. Nedaňové příjmy	3 475,9	3 300,0	3 300,0	3 868,7	117,2	111,3
III. Kapitálové příjmy	830,0	400,0	400,0	620,4	155,1	74,7
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	50 386,5	53 100,0	53 100,0	54 304,2	102,3	107,8
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	75 018,6	85 762,0	80 852,7	77 423,6	95,8	103,2
Příjmy celkem (po konsolidaci)	125 405,1	138 862,0	133 952,7	131 727,8	98,3	105,0
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	107 684,0	121 474,2	115 989,0	112 545,9	97,0	104,5
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	16 618,0	18 936,8	19 512,7	20 493,4	105,0	123,3
Výdaje celkem (po konsolidaci)	124 302,2	140 411,0	135 501,7	133 039,3	98,2	107,0
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	1 103,1	- 1 549,0	- 1 549,0	- 1 311,5	.	.

Daňové příjmy krajů mírně překročily úroveň předpokládanou rozpočtem, dosáhly celkem **49,8 mld. Kč** a oproti předcházejícímu roku vzrostly o 3,7 mld. Kč. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech krajů (37,8 %) se meziročně zvýšil zhruba o 1,1 procentního bodu.

V souladu se zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní tvořily daňové příjmy rozpočtů jednotlivých krajů:

- a) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušný kraj, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- b) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- d) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- e) podíl na 8,92 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu a) a výnosů daně z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Každý kraj se na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podle písmen b) až f) podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 k tomuto zákonu.

Výnos **daně z příjmů fyzických osob** činil 11,7 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu 105,3 %. Ve srovnání s předcházejícím rokem však byl celkový výnos z této daně nižší zhruba o 0,7 mld. Kč, a to v důsledku snížení výnosu u objemově nejvýznamnější části, tj. daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (o 0,9 mld. Kč). Pokles příjmů zhruba v tomto rozsahu byl v rozpočtu na rok 2008 přepokládán a to v souvislosti s přijatými legislativními úpravami (zvýšení slev na dani z příjmu fyzických osob a daňového zvýhodnění na vyživované dítě, zavedení jednotné 15 % sazby daně z tzv. superhrubé mzdy). Naproti tomu mírně vzrostly příjmy z výnosu daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti a z kapitálových výnosů.

Daň z příjmů právnických osob byla u krajů zaúčtována ve výši 15,9 mld. Kč, což znamená 107,4 % úrovně předpokládané rozpočtem; meziročně se výnos této daně zvýšil o 2,4 mld. Kč.

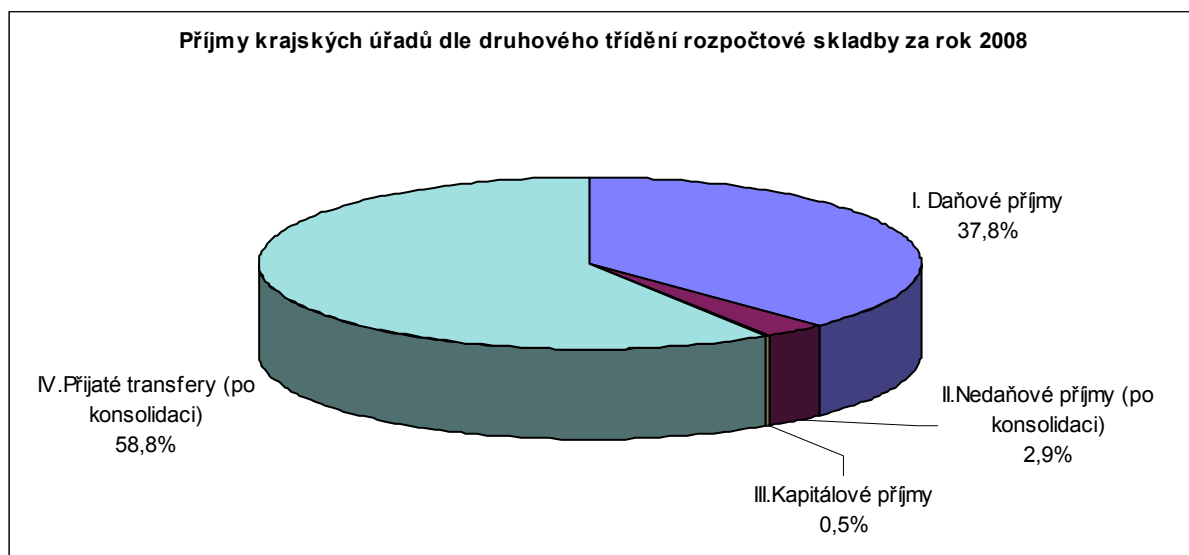
Výnos **daně z přidané hodnoty**, která je objemově nejvýznamnějším zdrojem daňových příjmů krajů, dosáhl 22,2 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem byl vyšší o 2,1 mld. Kč, avšak z hlediska rozpočtu nedosáhl předpokládané úrovně (plnění 94,5 %).

Nedaňové příjmy krajů dosáhly 3,9 mld. Kč a překročily tak úroveň přepokládanou rozpočtem zhruba o 0,6 mld. Kč. Nárůst byl způsoben výhradně zvýšením příjmů z úroků (meziroční index 178,6). V ostatních položkách, kterými jsou příjmy z vlastní činnosti, odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu majetku, příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy, se objemy prostředků přijatých do rozpočtů krajů naopak meziročně snížily.

Kapitálové příjmy krajů, jejichž rozhodující podíl tvoří příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, činily 0,6 mld. Kč. Oproti předpokladům rozpočtu byly zhruba o polovinu vyšší, meziročně však zaznamenaly pokles.

Podíl vlastních příjmů na celkových příjmech krajů se v posledních letech postupně zvyšoval; od roku 2005, kdy vstoupila v účinnost novela zákona o rozpočtovém určení daní, která znamenala navýšení procenta podílu na výnosu sdílených daní pro kraje z 3,1 % na 8,92 %, vzrostl podíl vlastních příjmů krajů na jejich celkových příjmech ze 37,7 % na současných 41,2 %. Hlavním zdrojem financování krajů však nadále zůstávají transfery ze státního rozpočtu a státních fondů.

Graf č. 1

Transfery určené krajům tvoří dotace obsažené ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů zahrnuté v kapitole Všeobecná pokladní správa, ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa, transfery z ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů

a případně transfery z rozpočtů regionálních rad. Dle rozpočtové skladby se do přijatých transferů řadí i převody z vlastních fondů krajů.

Ke konci sledovaného období vykázaly kraje ve svých příjmech přijaté transfery **v celkové výši 77,4 mld. Kč**, tj. zhruba o 3,4 mld. Kč méně nežli předpokládal rozpočet na rok 2008.

V rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů obdržely kraje z kapitoly Všeobecná pokladní správa celkem 1,1 mld. Kč. Obsahem finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů (Příloha č. 6 k zákonu o státním rozpočtu na rok 2008) byl pouze příspěvek na výkon státní správy, tj. prostředky na financování výkonu přenesené působnosti vyplývající z I. a II. fáze reformy územní veřejné správy. Výše příspěvku na výkon státní správy byla pro rok 2008 valorizována o 3 % a současně navýšena o finanční prostředky na výkon státní správy v souvislosti s implementací soustavy Natura 2000 (usnesením vlády č. 563/2007 bylo schváleno další finanční a personální posílení krajských úřadů o 31 pracovníků a s tím související navýšení příspěvku na výkon státní správy o 17,25 mil. Kč). Na rozdíl od předcházejících let již nebyly ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů obsaženy prostředky pro jednotky sborů dobrovolných hasičů, neboť v návaznosti na usnesení vlády č. 841/2007 byly přesunuty z kapitoly Všeobecná pokladní správa do kapitoly Ministerstva vnitra.

Z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly krajům poskytnuty další účelové prostředky v celkové výši 0,2 mld. Kč. Neinvestiční prostředky byly vynaloženy především na náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, na výdaje spojené s volbami do Senátu a zastupitelstev krajů, na činnosti v oblasti prevence vzniku, rozvoje a šíření TBC a na protiradonová opatření. Investiční prostředky byly určeny jednak na akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a vlády (program č. 298 220) a na majetkové vypořádání pozemků pod krajskými komunikacemi (usn. vlády č. 1059/2005), na pořízení hlukových akčních plánů a na likvidaci léčiv.

Z rozpočtů kapitol ostatních ústředních orgánů státní správy (bez kapitoly Všeobecná pokladní správa) byly do rozpočtu krajů převedeny finanční prostředky v celkové výši 73,5 mld. Kč, což představuje nárůst oproti předchozímu roku o 2,1 mld. Kč. Na tomto zvýšení se podílí především neinvestiční transfery směřující do oblasti přímých nákladů na

vzdělávání. Ze státních fondů byly krajům poskytnuty prostředky v celkové výši 2,6 mld. Kč (z toho 0,9 mld. Kč formou půjčky); ve srovnání s předchozím rokem, kdy bylo ze státních fondů poskytnuto 0,6 mld. Kč, se jedná o výraznější zvýšení účasti státních fondů na financování potřeb krajů.

Tabulka č. 3

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých krajskými úřady
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v roce 2008**

(v mil. Kč)

	celkem	z toho		
		neinvestiční	investiční	půjčky
Úřad vlády ČR	9,2	9,2		
Ministerstvo zahraničních věcí	1,7	1,7		
Ministerstvo obrany	3,4	3,4		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	627,5	386,1	241,4	
Ministerstvo vnitra	116,7	102,7	14,0	
Ministerstvo životního prostředí	26,4	19,1	7,3	
Ministerstvo pro místní rozvoj	1 819,6	842,2	977,4	
Ministerstvo průmyslu a obchodu	186,7	1,1	185,6	
Ministerstvo dopravy	0,9	0,5	0,4	
Ministerstvo zemědělství	74,4	14,3	60,1	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	70 348,5	70 135,7	212,8	
Ministerstvo kultury	60,5	49,8	10,7	
Ministerstvo zdravotnictví	227,5	1,3	226,2	
Státní úřad pro jadernou bezpečnost	0,5	0,5		
Národní fond	141,8	32,6	109,2	
Operace státních finančních aktiv	25,6	15,8	9,8	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotačního vztahu	1 118,4	1 118,4		
VPS - ostatní transfery	228,9	123,3	105,6	
Státní zemědělský intervenční fond	1,0	1,0		
Státní fond životního prostředí	2,6	1,5	1,1	
Státní fond dopravní infrastruktury	2 560,3	386,0	1 276,6	897,7
Přijaté transfery a půjčky celkem	77 582,1	73 246,2	3 438,2	897,7

Kapitolou s největším objemem dotací určených pro kraje je kapitola **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy**. Ve sledovaném roce přijaly kraje z této kapitoly transfery v celkovém objemu 70,3 mld. Kč, tj. o 3,0 mld. Kč více oproti předchozímu roku. Převážná část dotací pokrývala neinvestiční výdaje směřující do oblasti přímých nákladů škol (platy, výdaje na učební pomůcky a školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, služby apod.). Další prostředky byly uvolněny v rámci programů zaměřených na zkvalitnění vzdělávání, prevenci kriminality, protidrogovou politiku apod.

Z rozpočtu **Ministerstva pro místní rozvoj** obdržely kraje transfery ve výši 1,8 mld. Kč, z toho téměř 1,0 mld. Kč směřovala do investiční oblasti. Finanční prostředky byly použity v rámci Společného regionálního operačního programu především na podporu regionálního rozvoje infrastruktury, podporu podnikání v ekonomicky slabých regionech, opravy komunikací, dále na regenerace a revitalizace vybraných lokalit. Podpora byla poskytnuta rovněž na obnovu krajského a obecního majetku postiženého povodní 2006.

Z kapitoly **Ministerstva práce a sociálních věcí** získaly kraje účelové prostředky ve výši 0,6 mld. Kč, což představuje přibližně úroveň předchozího roku. Prostředky byly použity jednak na aktivní politiku zaměstnanosti, na neinvestiční nedávkové transfery poskytované podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a transfery na státní příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Další neinvestiční prostředky byly uvolněny v rámci operačního programu lidských zdrojů, který je zaměřen na snížení nezaměstnanosti a zlepšení struktury pracovních míst. V investiční oblasti byly realizovány rekonstrukce, modernizace a stavební úpravy zařízení sociální péče včetně domovů pro seniory v působnosti krajských úřadů.

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytlo přímo příspěvkovým organizacím zřízeným kraji (bez prostřednictví rozpočtu kraje) v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách finanční prostředky v celkovém objemu 3,6 mld. Kč.

Ministerstvo zdravotnictví uvolnilo v roce 2008 krajům finanční prostředky ve výši 0,2 mld. Kč. Téměř celou výši dotací pokrývaly investiční transfery směřující na podporu obnovy materiálně technické základny regionálních zdravotnických zařízení. Z kapitoly **Ministerstva průmyslu a obchodu** získaly kraje prostředky v celkovém objemu 0,2 mld. Kč, které byly určeny zejména na podporu infrastruktury průmyslového rozvoje.

Na financování dopravní infrastruktury poskytl krajům **Státní fond dopravní infrastruktury** účelové dotace a půjčky v celkovém objemu 2,6 mld. Kč, což představuje nárůst oproti předchozímu roku o 2,0 mld. Kč. V daném případě se jednalo především o investiční prostředky určené na výstavbu a obnovu silniční sítě.

Celkové výdaje krajů ve sledovaném roce dosáhly 133,0 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu 98,2 % a meziroční nárůst objemu výdajů o 8,7 mld. Kč.

Tabulka č. 4

Výdaje krajů v letech 2006 - 2008

(v mil. Kč)

	2006	2007	2008	index	
				<u>2007</u> <u>2006</u>	<u>2008</u> <u>2007</u>
I. Běžné výdaje	108 488,3	107 684,0	112 545,9	99,3	104,5
z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	1 938,0	2 086,4	2 263,0	107,7	108,5
Nákup materiálu	298,9	344,5	333,7	115,3	96,9
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	3 373,9	3 368,1	4 502,7	99,8	133,7
Výdaje na dopravní obslužnost	8 107,2	8 515,8	9 258,6	105,0	108,7
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	3 107,9	3 302,2	3 509,2	106,3	106,3
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	39 073,0	40 104,0	41 292,2	102,6	103,0
Neinvestiční transfery příspěvk. a podob. org.	49 495,6	45 739,5	46 709,6	92,4	102,1
II. Kapitálové výdaje	15 909,4	16 618,0	20 493,4	104,5	123,3
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	7 718,3	7 724,7	10 676,0	100,1	138,2
Investiční transfery podnikatel. subjektům	1 117,8	1 453,7	1 356,5	130,1	93,3
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	156,7	141,1	303,7	90,0	215,2
Investiční transfery příspěvk. organizacím	4 649,7	4 395,8	4 447,5	94,5	101,2
Výdaje celkem	124 397,7	124 302,0	133 039,3	99,9	107,0

Běžné výdaje krajů dosáhly **112,5 mld. Kč**, což představuje plnění předpokladů rozpočtu ve výši 97,0 %. Výdaje se meziročně zvýšily o 4,5 %, růst výdajů byl zaznamenán téměř ve všech hlavních skupinách položek.

Největší objem běžných výdajů vynakládají kraje na **neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím**, jichž jsou zřizovateli. Jedná se především o příspěvkové organizace v oblasti školství (gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště, sportovní školy, konzervatoře, zařízení výchovného poradenství a preventivní výchovné péče, speciální základní školy a základní umělecké školy), sociální péče (ústavy péče pro mládež, domovy důchodců), kultury (muzea, galerie, knihovnická, divadelní a hudební činnost) a zdravotnictví (nemocnice, odborné léčebné ústavy, kojenecké ústavy a dětské domovy, záchranná zdravotnická služba). Tyto výdaje dosáhly 46,7 mld. Kč, což představuje 41,5 % všech běžných výdajů krajů. Ve srovnání s předcházejícím rokem se neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím zvýšily o 1,0 mld. Kč.

Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím, které představují druhou objemově nejvýznamnější skupinu běžných výdajů, činily 41,3 mld. Kč a meziročně vzrostly o 1,2 mld. Kč. Do této položky jsou zahrnuty především přímé náklady na vzdělání poskytované z rozpočtu krajů základním školám zřizovaným obcemi, dále sem patří neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem a občanským sdružením.

Výrazný nárůst zaznamenaly výdaje krajů na **nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy**, které dosáhly celkové výše 4,5 mld. Kč, což oproti předcházejícímu roku znamená zvýšení zhruba o jednu třetinu.

Výdaje na **platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci** se meziročně zvýšily o 8,5 % a dosáhly 2,3 mld. Kč.

Výdaje na **dopravní obslužnost**, které představují úhradu prokazatelné ztráty provozovatelům hromadné dopravy a důsledku plnění veřejné služby (zajištění dopravní obslužnosti) podle zákona o silniční dopravě (č. 111/1994 Sb.) a zákona o drahách (č. 266/1994 Sb.), dosáhly 9,3 mld. Kč, což představuje meziroční zvýšení o 8,7 %.

Hlavním zdrojem krytí běžných výdajů krajů byly neinvestiční transfery z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které byly využity především na úhradu přímých nákladů na vzdělání, na dotace pro soukromé školy a zkvalitňování vzdělání formou grantových projektů. Dalšími významnými zdroji byly neinvestiční transfery poskytnuté z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj, určené na financování projektů v rámci programů EU (Společný regionální operační program a program Interreg III) a Ministerstva práce a sociálních věcí určené na realizaci projektů v rámci programů EU (OP Lidské zdroje a OP Lidské zdroje a zaměstnanost). Z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly poskytnuty prostředky v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů jako příspěvek na výkon státní správy, další prostředky byly čerpány zejména na náhradu škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, na zabránění vzniku, rozvoje a šíření TBC nebo na úhradu výdajů spojených s volbami. Objemy neinvestičních transferů z kapitol ostatních ústředních orgánů státní správy byly nízké.

Dále byly v běžných výdajích krajů zahrnuty neinvestiční transfery ve výši 1,5 mld. Kč, které kraje uvolnily v průběhu roku do rozpočtů obcí z vlastních zdrojů (např.

na program obnovy venkova, podporu aktivit v oblasti životního prostředí, podporu prevence sociálně patologických jevů, podporu v oblasti kultury, sportu a tělovýchovy, na obnovu kulturních památek, podporu v sociální oblasti a zdravotnictví).

Poměrně rychlým tempem rostly v uplynulém roce **kapitálové výdaje** krajů. Dosáhly výše 20,5 mld. Kč, což představuje růst o 23,3 % (v absolutním vyjádření o 3,9 mld. Kč). Pokračovala tak tendence postupného zvyšování podílu kapitálových výdajů na celkových výdajích krajů (z 10,6 % dosažených v roce 2005 na 15,4 % ve sledovaném roce).

Nárůst kapitálových výdajů byl koncentrován v objemově nejvýznamnější položce, tj. v investičních nákupech a souvisejících výdajích, které zahrnují platby za pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku; objem výdajů zde dosáhl 10,7 mld. Kč, což znamená meziroční zvýšení téměř o 3,0 mld. Kč.

Investiční transfery příspěvkovým organizacím dosáhly 4,4 mld. Kč a zůstaly tak zhruba na úrovni předcházejícího roku, naproti tomu investiční transfery podnikatelským subjektům se snížily a dosáhly 1,4 mld. Kč.

Z hlediska odvětvového členění kapitálových výdajů byl největší objem finančních prostředků směřován do odvětví dopravy, celkem se jednalo o 7,8 mld. Kč, což představuje nárůst oproti předchozímu roku zhruba o 2,1 mld. Kč. Významné objemy finančních prostředků byly dále směřovány do školství, zdravotnictví, bydlení a komunálních služeb a do odvětví sociálních služeb.

V kapitálových výdajích krajů se rovněž promítly transfery, které kraje uvolnily z vlastních zdrojů do rozpočtů obcí, celkem se jednalo o 2,4 mld. Kč. Prostředky byly poskytnuty především na podporu rozvoje obcí, na výstavbu a obnovu dopravní infrastruktury, na ochranu před povodněmi a na výstavbu a obnovu vodohospodářské infrastruktury, na ochranu životního prostředí a ochranu lesů, dále na rozvoj aktivit volného času a sportu, na podporu cestovního ruchu, na řešení havarijních stavů po povodních a živelných pohromách, apod.

Příspěvkové organizace zřizované kraji

V roce 2008 vykonávalo činnost celkem **2241 příspěvkových organizací**, jejichž zřizovatelem byly krajské úřady. Z tohoto počtu více než 95 % organizací hospodařilo se ziskem nebo vykázalo vyrovnané hospodaření, se ztrátou hospodařilo 100 organizací. (v předchozím roce kraje vykázaly celkem 2 307 svých příspěvkových organizací, z toho 105 organizací skončilo své hospodaření se ztrátou).

Příspěvkové organizace jsou zřizovány pro činnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu. Tyto organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele, dále hospodaří s prostředky svých fondů, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí.

Z hlediska odvětvové struktury hlavní činnosti příspěvkových organizací převažují organizace působící ve školství. Téměř 40 % příspěvkových organizací tvořila zařízení zajišťující střední vzdělávání (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště, speciální střední školy, konzervatoře a sportovní školy) a 14 % zařízení předškolní výchovy a základního vzdělávání (zde se jedná téměř výhradně o speciální předškolní zařízení a speciální základní školy pro děti se zdravotním postižením). V oblasti ostatních školských služeb bylo evidováno 14 % organizací (základní umělecké školy, zařízení výchovného poradenství a preventivně výchovné péče, ostatní zařízení související s výchovou mládeže a domovy mládeže). Významnou oblastí jsou rovněž sociální služby a činnosti v oblasti sociálního zabezpečení, kde působilo téměř 19 % příspěvkových organizací zřizovaných kraji (domovy pro seniory, ústavy péče pro mládež, sociální poradenství, ostatní sociální péče a pomoc rodině). V oblasti kultury provozovalo činnost zhruba 5 % organizací (divadelní, hudební a knihovnická činnost, muzea, galerie). Příspěvkové organizace působily rovněž v oblasti zdravotnických služeb (nemocnice, odborné léčebné ústavy, lázeňské léčebny, zdravotnická záchraná služba).

3. Příjmy a výdaje obcí a DSO

Celkové příjmy obcí a DSO (dále jen obcí) dosáhly v hodnoceném roce 272,9 mld. Kč, což znamená plnění předpokladů rozpočtu ve výši 100,8 %. Ve srovnání s předchozím rokem vzrostly příjmy obcí o 18,9 mld. Kč (tj. o 7,4 %). Na růstu příjmů se podílel především nárůst daňových příjmů (o 13,1 mld. Kč) a kapitálových příjmů (o 3,4 mld. Kč), nedaňové příjmy vzrostly o 1,6 mld. Kč a objem přijatých transferů o 0,8 mld. Kč

Tabulka č. 5

Bilance příjmů a výdajů obcí a DSO

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2007	rozpočet 2008		Skutečnost k 31.12.2008	% plnění rozp.	Index 2008/ 2007
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	141 349,8	154 100,0	154 100,0	154 422,8	100,2	109,2
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	36 924,6	34 100,0	34 100,0	36 668,2	107,5	99,3
Daně z příjmů právnick. Osob	38 128,5	42 800,0	42 800,0	44 546,8	104,1	116,8
Daň z přidané hodnoty	48 307,9	59 100,0	59 100,0	54 773,4	92,7	113,4
Poplatky a daně z vybr. činností	13 020,9	12 600,0	12 600,0	13 329,1	105,8	102,4
II. Nedaňové příjmy	24 680,4	23 600,0	23 600,0	26 296,1	111,4	106,5
III. Kapitálové příjmy	12 252,6	12 400,0	12 400,0	15 660,4	126,3	127,8
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	178 282,8	190 100,0	190 100,0	196 379,3	103,3	110,2
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	75 701,4	68 868,5	80 651,3	76 513,5	94,9	101,1
Příjmy celkem (po konsolidaci)	253 984,4	258 968,5	270 751,3	272 881,3	100,8	107,4
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	170 127,6	183 360,5	187 969,6	180 416,0	96,0	106,0
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	75 533,5	78 064,0	85 237,7	76 487,3	89,7	101,3
Výdaje celkem (po konsolidaci)	245 661,1	261 424,5	273 207,3	256 903,3	94,0	104,6
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	8 323,3	- 2 456,0	- 2 456,0	15 978,0		192,0

Nejdůležitějším zdrojem financování obcí dlouhodobě zůstávají jejich daňové příjmy. Ve sledovaném roce dosáhl podíl daňových příjmů na celkových příjmech obcí 56,6 %, což znamená zvýšení téměř o jeden procentní bod oproti skutečnosti dosažené v předchozím roce.

Vývoj daňových příjmů ovlivnila novela zákona č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, která modifikovala způsob rozdělování sdílených daní, (tj. daní z příjmů a daně z přidané hodnoty), která vstoupila v účinnost od 1.1.2008.

Cílem novely zákona o rozpočtovém určení daní bylo odstranit vysokou váhu koeficientů velikostních kategorií při přerozdělování celkových daňových příjmů obcí, odstranit velký rozdíl v koeficientech velikostních kategorií mezi největšími a nejmenšími obcemi, odstranit skokové přechody mezi velikostními kategoriemi a současně i zvýšit výdajové možnosti malých obcí.

K zajištění těchto záměrů byly v systému rozpočtového určení daní pro obce provedeny tyto změny:

- dosavadní jediné kritérium používané v systému pro přerozdělení podílu daní na sdílených daních, tj. počet obyvatel upravený koeficienty velikostních kategorií obcí, bylo modifikováno a byla snížena jeho váha na 94 %, a současně byla doplněna dvě nová kritéria: celková výměra katastrálních území obce a poměr počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, která mají doplňující charakter a každé z nich má váhu 3%,
- algoritmus přerozdělení sdílených daňových příjmů dle počtu obyvatel upraveného koeficienty obcí byl modifikován zavedením systému tzv. postupných přechodů mezi velikostními kategoriemi obcí, jehož smyslem bylo nahradit tzv. skokové přechody mezi velikostními kategoriemi obcí (nevýhody spočívaly zejména v tom, že u obcí s počtem obyvatel blízcím se hraničním hodnotám velikostních kategorií mohlo i při malé změně počtu obyvatel dojít k přesunu do jiné velikostní kategorie a tím k výrazným změnám daňových příjmů, což vedlo v případě některých obcí ke spekulacím s počty obyvatel).
- dosavadních 14 velikostních kategorií obcí bylo zrušeno a místo nich byly zavedeny pouze čtyři velikostní kategorie se stanovenými koeficienty tzv. postupných přechodů, podle nichž se u každé obce násobí pouze ta část počtu obyvatel obce, která spadá do příslušného intervalu počtu obyvatel (tento postup se nevztahuje na čtyři největší města: hl. m. Praha, Brno, Ostrava, Plzeň).
- ke zmírnění dopadů plynoucích z přechodu na nový způsob přerozdělení sdílených daňových příjmů a k posílení daňových příjmů zejména malých obcí se od roku 2008 zvýšil podíl obcí na sdílených daních ze 20,59 % na 21,40 %; toto zvýšení mělo přinést do rozpočtu obcí navíc 4,6 mld. Kč (na vrub státního rozpočtu).

Podle zákona o rozpočtovém určení daní č. 243/2000 Sb., ve znění pozdějších úprav.

tvořily daňové příjmy rozpočtů obcí:

- a) výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- b) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- d) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písm. c),
- e) podíl na 21,4 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu h) a v § 3 odst. 1 písm. a),
- g) 30 % z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby a s výjimkou daně (záloh na daň) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků srážených a odváděných plátcem daně.
- h) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- i) podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Každá obec se na uvedené procentní části celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů podílí procentem stanoveným vyhláškou Ministerstva financí vydanou v dohodě s Českým statistickým úřadem a Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním, vždy s účinností od 1. září běžného roku.

Daňové příjmy obcí dosáhly ve sledovaném roce **154,4 mld. Kč** a byly tak oproti předchozímu roku vyšší o 13,1 mld. Kč.

Celkový výnos **daně z příjmů fyzických osob** byl zaúčtován ve výši **36,7 mld. Kč**, což znamená 107,5 % úrovně předpokládané rozpočtem. V absolutním vyjádření zůstal příjem z této daně o 0,3 mld. Kč pod úrovní dosaženou v předchozím roce.

Ke snížení příjmů z této daně přitom došlo u její objemově nejvýznamnější části, tj. **daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků**, kde se příjmy obcí meziročně snížily o 1,4 mld. Kč. S touto tendencí vývoje bylo v rozpočtu na rok 2008 počítáno, a to v důsledku přijatých legislativní změn. Příjmy obcí z výnosu daně z příjmů

fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků činily **26,5 mld. Kč**, tj. 101,2 % úrovně předpokládané rozpočtem.

Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti dosáhla téměř **8,0 mld. Kč**, což představuje 118,8 % úrovně předpokládané rozpočtem; meziročně se výnos této daně zvýšil o 0,7 mld. Kč.

Vyššího nárůstu příjmů i plnění předpokladů rozpočtu bylo dosaženo u **daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů**, která zahrnuje daně z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů, případně i daně z jiných příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby. Příjem z této daně činil **2,2 mld. Kč**, což znamená meziroční nárůst zhruba o jednu čtvrtinu a plnění předpokladů rozpočtu ve výši 182,5 %.

Daň z příjmů právnických osob byla zaúčtována v celkové výši **44,5 mld. Kč**, což představuje plnění rozpočtu ve výši 104,1 % a meziroční zvýšení o 6,4 mld. Kč. V rámci těchto příjmů tvořila daň z příjmů právnických osob 38,5 mld. Kč (tj. 106,1 % úrovně předpokládané rozpočtem a zvýšení oproti předchozímu roku zhruba o jednu pětinu). Daň z příjmů právnických osob za obce dosáhla 6,0 mld. Kč (jedná se o podnikatelské aktivity obcí, kdy obce daň neodvádějí, ale pouze ji promítají ve svém účetnictví); výnos této daně se meziročně snížil zhruba o 0,2 mld. Kč a zaostal i za předpoklady rozpočtu.

Výnos **daně z přidané hodnoty**, která představuje nejvýznamnější daňový příjem obcí, činil **54,8 mld. Kč** (plnění rozpočtu 92,7 %). Ve srovnání se skutečností předchozího roku se příjem obcí z této daně zvýšil zhruba o 6,5 mld. Kč, rozpočet však předpokládal nárůst vyšší, zhruba o 10,8 mld. Kč.

Do daňových příjmů obcí spadají dále **daně a poplatky z vybraných činností a služeb**, které v souhrnu dosáhly **13,3 mld. Kč** (plnění rozpočtu 105,8 %).

Největší objem představují **poplatky a odvody v oblasti životního prostředí**, do této položky patří například poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, poplatky za znečišťování ovzduší, poplatky za uložení odpadů, odvody za odnětí zemědělského půdního fondu, poplatky za odnětí pozemků plnění funkcí lesa, poplatky za likvidaci komunálního odpadu, registrační a evidenční poplatky za obaly. Obce zaúčtovaly příjmy

z těchto poplatků v celkové výši **5,8 mld. Kč** (meziroční index růstu 100,8), přičemž rozhodující objem tvořily poplatky za likvidaci komunálního odpadu (4,1 mld. Kč) a poplatky za uložení odpadu (1,6 mld. Kč).

Další položkou jsou **místní poplatky z vybraných činností a služeb**, které dosáhly celkové výše **2,7 mld. Kč**, což představuje zvýšení proti předchozímu roku o 0,1 mld. Kč. Zahrnují místní poplatky za účelem zdanění (často i regulace) určité aktivity či vyjadřující určité místní specifikum, nemají charakter platby za službu vykonanou vybírající institucí podle zákona o místních poplatcích. Největší objemy činily poplatky za provozovaný výherní hrací přístroj (1,2 mld. Kč) a za užívání veřejného prostranství (0,7 mld. Kč). Dále se do této skupiny řadí například poplatek ze psů, poplatek za lázeňský a rekreační pobyt, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek ze vstupného a poplatek za povolení vjezdu do vybraných míst a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku.

Příjmy obcí z **ostatních odvodů z vybraných činností a služeb** činily **1,0 mld. Kč**, tj. o 0,1 mld. Kč více nežli v předchozím roce. Rozhodující podíl (85 %) tvoří odvod části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely.

Poslední součástí daní a poplatků z vybraných činností a služeb jsou **správní poplatky**, které zahrnují poplatky stanovené zákonem o správních poplatcích za správní úkony a správní řízení, jehož výsledkem jsou vydaná povolení a rozhodnutí upravená zvláštními zákony. Příjem obcí z těchto poplatků se ve srovnání s předchozím rokem se mírně zvýšil, dosáhl **3,8 mld. Kč**.

Výlučným příjmem obcí zůstává výnos **daně z nemovitosti**, jehož výše dosáhla **5,1 mld. Kč**, tj. zhruba o 0,1 mld. Kč více nežli v předchozím roce. V rozpočtu bylo předpokládáno, že výnos z této daně dosáhne 5,5 mld. Kč.

Rozdělování celostátního výnosu daní určených obcím probíhalo podle nové právní úpravy vyplývající z **novely zákona č. 243/2000 Sb.**, o rozpočtovém určení daní, která vstoupila v účinnost od 1.1.2008 (viz úvod kapitoly). Jedním z cílů novely bylo **zvýšení výdajových možností malých obcí**.

Z výsledků vývoje daňových příjmů zpracovaných v rozdělení podle jednotlivých velikostních kategorií obcí vyplývá, že v menších obcích, tj. v prvních pěti velikostních kategoriích obcí, rostly v roce 2008 daňové příjmy definované zákonem o rozpočtovém určení daní (příjmy podle RUD) i daňové příjmy celkem (dle rozpočtové skladby třída 1 - daňové příjmy) v průměru rychlejším tempem nežli v obcích větších velikostních kategorií.

Tabulka č. 6

Nárůst vybraných daňových příjmů mezi roky 2007/2006 a roky 2008/2007 podle velikostních kategorií obcí (průměrný index růstu na 1 obec v dané velikostní kategorii)

Velikostní kategorie	Daňové příjmy celkem		z toho podle RUD celkem	
	index 07/06	index 08/07	index 07/06	index 08/07
1 – 100	110,6	231,6	110,03	247,52
101 - 200	106,5	132,9	106,61	135,22
201 - 500	106,7	119,0	106,30	120,34
501 - 1 000	108,6	115,3	108,19	116,43
1 001 – 2 000	108,0	112,4	107,37	113,85
2 001 – 5 000	107,4	109,0	106,93	109,84
5 001 - 10 000	107,6	109,3	106,92	110,27
10 001 - 20 000	107,4	107,5	106,98	108,25
20 001 - 50 000	108,2	108,3	107,73	109,17
50 001 - 100 000	107,4	107,1	107,11	108,46
nad 100 000	106,5	104,2	106,46	104,30
hl. m. Praha	110,2	107,3	110,39	107,65
Celkem	108,2	109,2	107,99	109,95

Změnu potvrzuje i srovnání s vývojem v roce 2007. Zatímco tempa růstu daňových příjmů v roce 2007 oproti roku 2006 se z hlediska jednotlivých velikostních kategorií příliš nelišila a pohybovala se v úzkém intervalu 6 % - 10 %, dochází v roce 2008 k poměrně významné diferenciaci meziročního tempa růstu daňových příjmů.

Nedaňové příjmy obcí se na celkových příjmech obcí podílí zhruba jednou desetinou. Zahrnují příjmy z vlastní činnosti, odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu majetku, z úroků a z prodeje nekapitálového majetku. V hodnoceném roce dosáhly v souhrnu **26,3 mld. Kč**, tj. o 1,6 mld. Kč více nežli v předchozím roce (plnění rozpočtu 111,4 %).

V rámci **příjmů z vlastní činnosti** získaly obce celkem **6,2 mld. Kč**. Tato skupina zahrnuje poměrně širokou škálu příjmů z poskytování služeb a výrobků jako například příjmy za umístování dětí v předškolních a školních zařízeních (jesle, školky, družiny, kluby), za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy inkasované za poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, příjmy z prodeje zboží již nakoupeného za účelem prodeje (např. popelnice, různé formuláře), příjmy ze školného, příjmy za úplatné využívání komunikací (mýtné). Meziročně příjmy z vlastní činnosti vzrostly o 0,1 mld. Kč.

Odvody příspěvkových organizací, které obsahují příjmy odvodů z provozu nebo z odpisů příspěvkových organizací, činily **0,9 mld. Kč**; ve srovnání s předchozím rokem se mírně zvýšily.

Nejvýznamnější položkou nedaňových příjmů jsou **příjmy z pronájmu majetku** ve vlastnictví obcí (příjmy z nájemného, z pronájmu pozemků, z pronájmu ostatních nemovitostí a z pronájmu movitých věcí), které činily **9,6 mld. Kč**, tj. o 0,4 mld. Kč více nežli v předchozím roce.

Příjmy z úroků zaúčtovaly obce v celkové výši **2,3 mld. Kč**, což znamená nárůst oproti předcházejícímu roku o 0,7 mld. Kč. Jde o příjmy z úroků z bankovních účtů a poskytnutých půjčených prostředků, příjmy z podílů na zisku a dividend, realizované kursové zisky a příjmy z úroků ze státních dluhopisů a z komunálních dluhopisů.

Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy činily celkem **3,1 mld. Kč**. Do této položky patří zejména veškeré příjmy z prodeje majetku pořízeného z neinvestičních prostředků (např. materiálu, zásob a drobného dlouhodobého majetku), přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady.

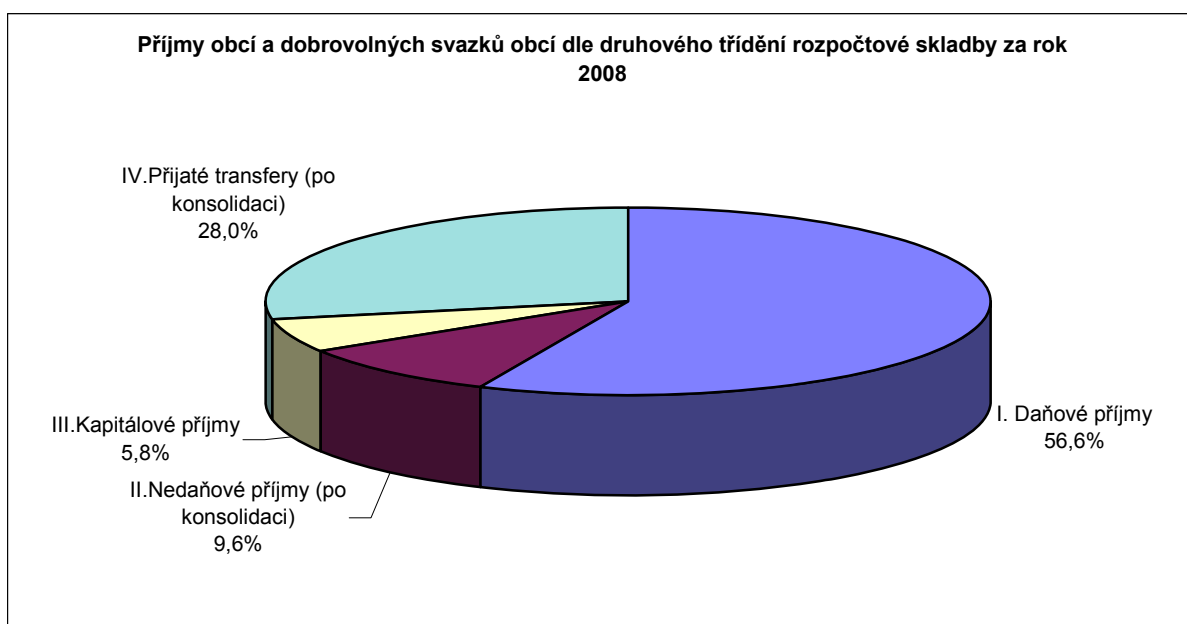
Kapitálové příjmy výrazněji převýšily úroveň předpokládanou rozpočtem. Ke konci sledovaného roku dosáhly 15,7 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu 126,3 % a meziroční nárůst o více než jednu čtvrtinu (o 3,4 mld. Kč). Vývoj v uplynulém roce byl tedy odlišný oproti předcházejícímu roku, kdy plnění rozpočtu dosáhlo zhruba 85,7 % a v absolutním vyjádření se kapitálové příjmy meziročně snížily téměř o 3,8 mld. Kč. Vysoký růst příjmů byl zaznamenán jak v objemově nejvýznamnější položce, tj. příjmech z prodeje dlouhodobého

majetku (pozemků, ostatních nemovitostí a ostatního dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku), tak v příjmech z prodeje akcií a majetkových podílů.

Vlastní příjmy obcí tvořené daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy dosáhly v souhrnu **196,4 mld. Kč**, což představuje nárůst oproti předchozímu roku o 18,1 mld. Kč.

Podíl vlastních příjmů obcí na celkových příjmech obcí se zvýšil na zhruba 72,0 % oproti předchozímu roku, kdy činil 70,2 %. Nárůst příjmů obcí byl tedy zajišťován především vlastními příjmy obcí.

Graf č. 2

Další součást příjmů obcí tvoří **transfery**, které jsou obcím převáděny ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a případně z rozpočtů regionálních rad, a dále také převody z vlastních fondů obcí. Z těchto zdrojů zaúčtovaly obce do svých rozpočtů **celkem 76,5 mld. Kč**, což znamená plnění rozpočtu ve výši 94,9 % (meziroční zvýšení o 0,8 mld. Kč). Největší část tvořily transfery ze státního rozpočtu a ze státních fondů, které dosáhly 60,4 mld. Kč, z rozpočtů krajů přijaly obce 3,9 mld. Kč a z rozpočtů regionálních rad 0,1 mld. Kč. Dále obce využily prostředky z vlastních účelových fondů ve výši 12,2 mld. Kč.

Transfery ze státního rozpočtu zahrnují jednak dotace poskytované z kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí

v úhrnech po jednotlivých krajích a finančního vztahu k rozpočtu hl. m. Prahy (přílohy č. 7 a č. 8 k zákonu o státním rozpočtu na rok 2008), dále tzv. ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu.

Celkový objem **finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a finančního vztahu k rozpočtu hl.m. Prahy** poskytnutých z kapitoly Všeobecná pokladní správa činil **9,4 mld. Kč**, z toho obcím v jednotlivých krajích bylo určeno 8,7 mld. Kč a hl. m. Praze 0,7 mld. Kč.

V podobě finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích nedošlo ve srovnání s rokem 2007 k žádným změnám, obsahem finančního vztahu zůstaly příspěvek na školství, dotace na vybraná zdravotnická zařízení, příspěvek na výkon státní správy a dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím. K dílčí změně však došlo ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtu hl. m. Prahy, kde byl na základě usn. vlády č. 841/2007 proveden přesun prostředků na jednotky sborů dobrovolných hasičů, které byly součástí příspěvku na výkon státní správy, z kapitoly Všeobecná pokladní správa do kapitoly Ministerstva vnitra. Finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtu hl. m. Prahy zahrnoval příspěvek na školství a příspěvek na výkon státní správy, kterou hl. m. Praha vykonává jak v postavení obce, tak i kraje. Výše a účel příspěvků byly ve státním rozpočtu stanoveny takto:

- 1,5 mld. Kč příspěvek na školství - na částečnou úhradu provozních výdajů základních, mateřských, speciálních základních a mateřských škol, víceletých gymnázií apod. zřizovaných obcemi a hl.m. Prahou. Příspěvek na jednoho žáka/dítě byl stanoven ve výši 1 360 Kč, což znamená 3% navýšení oproti 2007.
- 38,0 mil. Kč dotace na vybraná zdravotnická zařízení - určena pro zvláštní dětská zařízení (kojenecké ústavy, dětské domovy), zřizovaná ve smyslu vyhlášky č. 242/1991 Sb. která nejsou příjmově napojena na soustavu zdravotních pojišťoven a u nichž zřizovatelskou funkci vykonává obec. Dotace na jedno místo byla stanovena ve výši 90 357 Kč a pro rok 2008 byla valorizována o 3%.
- 7,7 mld. Kč příspěvek na výkon státní správy - určen na částečnou úhradu výdajů spojených s výkonem státní správy. Celkový objem příspěvku byl pro rok 2008 valorizován o 3%, přičemž navýšení bylo stanoveno rozdílně pro jednotlivé úrovně výkonu státní správy s cílem přispět ke zmírnění rozdílů v krytí nákladů na výkon státní správy, zejména mezi obcemi s rozšířenou působností a ostatními obcemi.
- 224,9 mil. Kč dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím - určené na úhradu provozních výdajů zařízení, u kterých v souvislosti se zánikem okresních úřadů přešly do samosprávné působnosti obcí zřizovatelské funkce k vybraným organizacím působícím zejména v odvětví kultury (knihovny, divadla apod.). Dotace byla pro rok 2008 valorizována o 3%.

V rámci **ostatních dotací z kapitoly Všeobecná pokladní správa** byly obcím v průběhu roku uvolněny transfery v celkové výši 3,9 mld. Kč (z toho neinvestiční transfery činily 1,5 mld. Kč a investiční 2,4 mld. Kč).

V části neinvestičních transferů představovaly rozhodující část prostředky poskytnuté na výkon sociálně právní ochrany dětí (celkem 0,7 mld. Kč), prostředky na úhradu výdajů spojených se společnými volbami do Senátu a zastupitelstev krajů (0,3 mld. Kč), příspěvek na výkon státní správy v oblasti sociálních služeb pro obce s rozšířenou působností a hl. m. Prahu (0,2 mld. Kč) a příspěvek na výkon státní správy pro obce s pověřeným obecním úřadem. Dále byly poskytnuty dotace na akce financované z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a vlády ČR a na podporu rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálního školství, systémové dotace na protiradonová opatření, dotace na poštovné a poukázecné v rámci systému státní sociální podpory, na likvidaci léčiv a na zabránění vzniku, rozvoje a šíření TBC a náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

Investiční transfery z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly směřovány zejména na realizaci akcí financovaných z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a vlády ČR (2,0 mld. Kč) a na podporu rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálního školství a regionální infrastruktury (celkem 0,3 mld. Kč). Další investiční transfery byly poskytnuty na pořízení projektové dokumentace – Brdsko a na technická opatření v pásmech ochrany vod.

Rozhodující objem transferů přijaly obce do svých **rozpočtů z ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů**. Jejich celková výše (bez kapitoly Všeobecná pokladní správa) činila **47,2 mld. Kč**, což je zhruba o 3,9 mld. Kč více nežli v předchozím roce.

Největší objem transferů přijaly obce z rozpočtu **Ministerstva práce a sociálních věcí**, jejich celková výše dosáhla 25,4 mld. Kč, což představuje nárůst oproti předchozímu roku o 1,6 mld. Kč. Na tomto zvýšení se podílí především transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi, transfery na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, dávky zdravotně postiženým a transfery na státní příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Další prostředky byly obcím uvolněny na aktivní politiku zaměstnanosti a financování společných programů EU a ČR zaměřených na zlepšení struktury pracovních míst, snížení nezaměstnanosti apod. Investiční prostředky směřovaly do

Programu pořízení a technická obnova majetku ve správě ústavů sociální péče a byly určeny na odstranění předhavarijních a havarijních stavů zařízení sociální péče včetně domovů pro seniory v působnosti územních orgánů formou rekonstrukcí a modernizací.

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo přímo příspěvkovým organizacím zřízeným obcemi (bez prostřednictví rozpočtu obce) v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách finanční prostředky v celkovém objemu 1,4 mld. Kč.

Tabulka č. 7

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých obcemi a DSO
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v roce 2008**

(v mil. Kč)

	celkem	z toho:		
		neinvestiční	investiční	půjčky
Poslanecká sněmovna Parlamentu	0,3	0,3		
Úřad vlády ČR	9,7	9,7		
Ministerstvo obrany	13,1	10,3	2,8	
Ministerstvo financí	5,4	3,5	1,9	
Ministerstvo práce a sociálních věcí	25 440,4	25 042,3	398,1	
Ministerstvo vnitra	227,1	78,1	149,0	
Ministerstvo životního prostředí	2 819,6	84,9	2 734,7	
Ministerstvo pro místní rozvoj	3 088,2	895,4	2 192,8	
Grantová agentura	0,4	0,4		
Ministerstvo průmyslu a obchodu	268,6	4,9	263,7	
Ministerstvo dopravy	27,2	1,6	25,6	
Ministerstvo zemědělství	2 036,6	170,8	1 865,8	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	8 655,2	8 267,1	388,1	
Ministerstvo kultury	456,2	397,9	58,3	
Ministerstvo zdravotnictví	88,3	5,6	82,7	
Národní fond	47,5	18,5	29,0	
Operace státních finančních aktiv	572,0	58,1	513,9	
VPS – transfery v rámci souhrn. dotačního vztahu	9 425,6	9 425,6		
VPS – ostatní transfery	3 872,6	1 481,8	2 363,4	27,4
Státní zemědělský intervenční fond	417,2	126,6	290,6	
Státní fond životního prostředí	1 021,5	292,2	665,9	63,4
Státní fond dopravní infrastruktury	1 326,6	268,2	1 058,4	
Státní fond rozvoje bydlení	669,6	31,1	597,9	40,6
Státní fond pro podporu a rozvoj č. kinematografie	9,9		9,9	
Přijaté transfery a půjčky celkem	60 498,9	46 675,0	13 692,5	131,4

Z kapitoly **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** získaly obce transfery ve výši 8,7 mld. Kč, tj. o 0,1 mld. Kč méně oproti předchozímu roku. Tyto účelové prostředky zahrnují přímé náklady na vzdělávání (pro hl.m. Prahu), dotace na soukromé školy, projekty romské komunity, podporu odborného vzdělávání, podporu národnostních menšin, podporu sociální prevence a prevence kriminality apod. V investiční oblasti byly realizovány především akce související se zajištěním Mistrovství světa v lyžování 2009 v Liberci (dokončení výstavby skokanských můstků, přístupových cest, parkovací budovy, apod.).

Obce obdržely z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** účelové prostředky ve výši 3,1 mld. Kč, z toho 2,2 mld. Kč činily investiční transfery. Finanční prostředky byly použity především na podporu regionálního rozvoje, na řešení ochrany majetku obcí před povodní na obnovu místních komunikací, na rozvoj cestovního ruchu, apod. Další prostředky směřovaly na podporu výstavby podporovaných bytů a regeneraci panelových sídlišť. V rámci programu Iniciativy společenství INTERREG IIIA byla realizována regionální přeshraniční spolupráce (cyklostezky, spolupráce vzdělávacích institucí, zlepšení dopravní infrastruktury apod.). Priority Společného regionálního operačního programu se týkaly například podpory regenerace a revitalizace vybraných lokalit, podpory rozvoje cestovního ruchu apod.

V průběhu roku 2008 přijaly obce z kapitoly **Ministerstva životního prostředí** finanční prostředky ve výši 2,8 mld. Kč. Převážnou část těchto prostředků tvořily investiční transfery ve výši 2,7 mld. Kč realizované v rámci vodohospodářských projektů a operačního programu Infrastruktura, které byly zaměřené na výstavbu a technickou obnovu kanalizací, ČOV a vodovodů. Transfery směřovaly rovněž na podporu zlepšování stavu přírody, na podporu udržitelného využívání zdroje energie a na podporu zkvalitnění nakládání s odpady.

Finanční prostředky, které obce získaly z kapitoly **Ministerstva zemědělství**, činily 2,0 mld. Kč, tj. o 0,2 mld. Kč více oproti předchozímu roku. Převážná část transferů směřovala do oblastí investic (1,9 mld. Kč) na výstavbu a technickou obnovu vodovodů a úpraven vod, čistíren a kanalizací. Neinvestiční přijaté prostředky byly určeny pro obce na hospodaření v lesích a na obnovu lesních porostů.

Z rozpočtu **Ministerstva kultury** obdržely obce transfery ve výši 0,5 mld. Kč, zejména na Program regenerace městských památkových rezervací, na Program záchrany architektonického dědictví, na podporu rozvoje a obnovy materiálně technické základny

regionálních kulturních zařízení. Další prostředky byly určeny na podporu profesionálních divadel, stálých profesionálních symfonických orchestrů, na veřejné informační služby knihoven apod. V investiční oblasti se jednalo o opravy a rekonstrukce významných kulturních objektů.

V průběhu roku přijaly obce z kapitoly **Ministerstva průmyslu a obchodu** finanční prostředky ve výši 0,3 mld. Kč. Investiční transfery směřovaly především na výstavbu a technickou obnovu inženýrských sítí průmyslových zón, což významným způsobem přispívá ke zkvalitnění investičního prostředí a zvyšuje konkurenceschopnost České republiky při získávání zahraničních i domácích přímých investic.

Z kapitoly státního rozpočtu **Operace státních finančních aktiv** přijaly obce 0,6 mld. Kč, jednalo se především o investiční prostředky určené na řešení mimořádných situací (havarijní stavy) územních samosprávných celků.

Ze státních fondů byly v roce 2008 uvolněny transfery a půjčky, které představují pro obce rovněž značný zdroj příjmů. Ze **Státního fondu dopravní infrastruktury** získaly obce účelové prostředky ve výši 1,3 mld. Kč na výstavbu a obnovu silniční sítě statutárních měst, další prostředky byly určeny na financování dopravní infrastruktury v příslušných oblastech.

Ze **Státního fondu životního prostředí** získaly obce celkem 1,0 mld. Kč. Největší část prostředků směřovala obdobně jako v minulých letech k ochraně vod, ovzduší a přírody. Především se jednalo o realizaci opatření k ochraně zdrojů pitné vody, rozšíření obecních čistíren odpadních vod, rozšíření kanalizačních systémů, snižování rizika povodní apod.

Ze **Státního fondu rozvoje bydlení** byly obcím poskytnuty účelové transfery ve výši 0,7 mld. Kč především na výstavbu nájemních bytů v obcích pro nízkopříjmové skupiny obyvatel a na opravy panelových bytových domů. Nízkoúročené úvěry ve výši 40,6 mil. Kč směřovaly obcím na opravy a modernizace bytového fondu.

Státní zemědělský intervenční fond uvolnil v minulém roce obcím transfery v celkovém objemu 0,4 mld. Kč. Prostředky převážně investičního charakteru byly zaměřené na realizaci opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, zejména na obnovu a rozvoj vesnic, ochranu a rozvoj kulturního dědictví venkova a občanské vybavení a služby.

Celkové výdaje obcí činily **256,9 mld. Kč**, což znamená 94,0 % úrovně předpokládané rozpočtem. Ve srovnání s předchozím rokem se výdaje zvýšily o 11,2 mld. Kč, nárůst výdajů byl koncentrován především v části běžných výdajů, které se zvýšily o 10,3 mld. Kč. Kapitálové výdaje meziročně vzrostly o 1,0 mld. Kč a jejich celkový objem dosáhl pouze 89,7 % úrovně předpokládané rozpočtem. Lze předpokládat, že tento vývoj byl do značné míry ovlivněn posunem termínů schvalování operačních programů spolufinancovaných z rozpočtu EU a tedy odložením realizace připravených projektů.

Nižší výdaje obcí se promítly v celkovém výsledku hospodaření. Zatímco v rozpočtu byl předpokládán schodek hospodaření 2,5 mld. Kč, ve skutečnosti bylo dosaženo přebytku 16,0 mld. Kč. Z hlediska výsledků hospodaření obcí od roku 2001 se jedná o nejvyšší dosažený přebytek (přičemž v uplynulých osmi letech hospodařily obce s přebytkem pouze v letech 2002, 2005, 2007 a 2008).

Tabulka č. 8

Výdaje obcí a DSO v letech 2006 - 2008

(v mil. Kč)

	2006	2007	2008	index	
				<u>2007</u> 2006	<u>2008</u> 2007
I. Běžné výdaje	162 646,3	170 127,6	180 416,0	104,6	106,0
z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	21 720,3	23 153,3	24 657,5	106,6	106,5
Nákup materiálu	4 305,8	4 124,2	4 383,6	95,8	106,3
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	46 122,1	46 869,7	51 274,8	101,6	109,4
Výdaje na dopravní obslužnost	1 536,7	1 873,8	1 975,8	121,9	105,4
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	15 000,6	14 167,3	14 429,2	94,4	101,8
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	7 178,3	7 358,0	7 800,1	102,5	106,0
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	29 058,1	28 222,8	29 066,1	97,1	103,0
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	15 188,2	22 211,2	24 127,5	146,2	108,6
z toho: sociální dávky	14 674,1	21 679,3	23 536,2	147,7	108,6
II. Kapitálové výdaje	84 710,5	75 533,5	76 487,3	89,2	101,3
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	71 595,1	61 857,0	64 709,1	86,4	104,6
Investiční transfery podnikatel. subjektům	6 761,0	8 256,5	6 505,7	122,1	78,8
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	496,9	390,9	445,4	78,7	113,9
Investiční transfery příspěvk. organizacím	1 942,0	1 972,9	1 896,6	101,6	96,1
Výdaje celkem	247 356,8	245 661,1	256 903,3	99,3	104,6

Běžné výdaje, kterými je zajišťován zejména provoz obcí a jejich organizací, představují zhruba 70 % celkových výdajů obcí. Ve sledovaném roce dosáhly **180,4 mld. Kč**.

Nárůst výdajů byl zaznamenán zejména v objemově nejvýznamnější položce, kterou je **nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy**; celkové výdaje dosáhly 51,3 mld. Kč, tzn. zvýšení oproti předchozímu roku o 9,4 % (v absolutním vyjádření o 4,4 mld. Kč). V předchozím roce činil meziroční nárůst výdajů pouze 1,6 %. Největší objem v této skupině představují nákupy služeb, na které obce vynaložily celkem 26,8 mld. Kč a ostatní nákupy (18,0 mld. Kč). Výdaje na nákup vody, paliv a energie tvořily 6,2 mld. Kč.

Druhou objemově nejvýznamnější položkou jsou **neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím**, jejich celková výše dosáhla 29,1 mld. Kč, což znamená meziroční růst o 0,8 mld. Kč. Tato skupina výdajů zahrnuje především výdaje na vzdělávání a školské služby, výdaje v oblasti tělovýchovy a zájmové činnosti a výdaje v oblasti kultury (činnost divadel, knihoven, muzeí a galerií). Významnou část tvoří rovněž výdaje v oblasti služeb sociální péče (domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, osobní asistence, pečovatelská služba, podpora samostatného bydlení, centra sociálně rehabilitačních služeb) a v oblasti komunálních služeb a územního rozvoje.

Neinvestiční transfery obyvatelstvu dosáhly 24,1 mld. Kč a meziročně vzrostly o 1,9 mld. Kč. Celkový nárůst výdajů byl způsoben růstem sociálních dávek, které tvoří hlavní složku neinvestičních transferů. Sociální dávky dosáhly celkové výše 23,5 mld. Kč (v předchozím roce 21,7 mld. Kč). Jedná se o dávky, které jsou plně hrazeny ze státního rozpočtu prostřednictvím rozpočtu kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí (příspěvek v hmotné nouzi, příspěvek na péči a dávky pro zdravotně postižené). Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu, tvořené například stipendii žákům a studentům, dary obyvatelstvu, odměnami z veřejných soutěží a podobně, dosáhly 0,6 mld. Kč.

Na **platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci** vynaložily obce celkem 24,7 mld. Kč (index růstu 106,5), a s tím související platby povinného pojistného placeného zaměstnavatelem činily 8,2 mld. Kč.

Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům činily 14,4 mld. Kč (meziroční nárůst o 0,3 mld. Kč).

Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím dosáhly 7,8 mld. Kč. Jde zejména o různé dotace obecně prospěšným společnostem, občanským sdružením církvím a náboženským společnostem.

Výdaje obcí na **dopravní územní obslužnost** dosáhly 2,0 mld. Kč a byly o 0,1 mld. Kč vyšší než v roce minulém. Jde o úhrady prokazatelné ztráty provozovatelům hromadné dopravy a důsledku plnění veřejné služby. Z hlediska obcí jde o převody finančních prostředků na účet sdružených prostředků za účelem těchto úhrad, neboť od roku 2005 je řešení dopravní obslužnosti v autobusové a drážní dopravě převedeno do působnosti krajů.

Jedním ze zdrojů čerpání běžných výdajů byly dotace, které obce přijaly v průběhu roku 2008 v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k obcím; obce čerpaly běžné výdaje na příspěvky na výkon státní správy, na příspěvky na žáky různých typů škol, na provoz vybraných zdravotnických zařízení, která nejsou příjmově napojena na soustavu zdravotních pojišťoven (kojenecké ústavy, dětské domovy) a na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím.

Dalším zdrojem financování běžných výdajů byly ostatní neinvestiční transfery poskytnuté ze státního rozpočtu, a to jak z rozpočtů kapitol VPS a OSFA, tak zejména z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu. Jednalo se zejména o transfery z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na přímé náklady na vzdělání (pro hl. m. Prahu) a dotace na soukromé školy, transfery z rozpočtu Ministerstva práce a sociálních věcí na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, na dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek při péči o osobu blízkou a výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti, kdy úřady práce uvolňovaly finanční prostředky na podporu veřejně prospěšných prací, při nichž obce vytvářejí pracovní místa pro své občany. Významnější objemy transferů byly poskytnuty rovněž z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj na obnovu obecního majetku postiženého živelní nebo jinou pohromou a na ostatní neinvestiční dotace. Část prostředků na financování běžných výdajů získaly obce i od státních fondů (SFŽP, SFDI a SFRB).

Zdrojem čerpání běžných výdajů obcí byly i neinvestiční transfery přijaté z rozpočtů krajů v celkové výši 1,5 mld. Kč, které byly využity například na provoz sborů dobrovolných hasičů, na odstranění následků havárií po živelných pohromách, na podporu rozvoje

venkovských oblastí, na akce související s ochranou životního prostředí, na rozvoj turistiky a cestovního ruchu a podobně.

Kapitálové výdaje obcí dosáhly celkové výše **76,5 mld. Kč**, což představuje 89,7 % úrovně předpokládané rozpočtem. Na celkových výdajích obcí se kapitálové výdaje podílely zhruba 30,0 %.

Ve srovnání s předchozím rokem kapitálové výdaje mírně vzrostly (index 101,3). Vyššího růstu bylo dosaženo především v objemově nejvýznamnější položce, kterou jsou investiční nákupy a související výdaje. Jejich souhrnná výše dosáhla 64,7 mld. Kč, což je o 2,8 mld. Kč více nežli v předchozím roce; jedná se výdaje na pořízení dlouhodobého nehmotného majetku (programové vybavení, ocenitelná práva, nehmotné výsledky výzkumné a obdobné činnosti) a dlouhodobého hmotného majetku (budovy, haly, stroje, zařízení dopravní prostředky, výpočetní technika, umělecká díla a předměty, pozemky). Kapitálové výdaje dále vzrostly i v položce investiční transfery neziskovým a podobným organizacím, která však z hlediska svého objemu (0,4 mld. Kč) představuje pouze necelé procento celkových kapitálových výdajů.

V ostatních hlavních skupinách kapitálových výdajů byl zaznamenán pokles, a to zejména u investičních transferů podnikatelským subjektům, jejichž výše dosáhla 6,5 mld. Kč, což je o 1,7 mld. Kč méně nežli v předchozím roce. Výdaje na nákup akcií a majetkových podílů činily 0,9 mld. Kč (meziroční snížení o 0,3 mld. Kč) a investiční transfery příspěvkovým organizacím 1,9 mld. Kč (meziroční snížení o 0,1 mld. Kč).

Z hlediska odvětvového členění směřovaly kapitálové výdaje především do dopravy, vodního hospodářství, bydlení, komunálních služeb, územního rozvoje a dále do vzdělání, školských služeb, tělovýchovy a zájmové činnosti. Zdrojem čerpání kapitálových výdajů byly jednak investiční transfery poskytnuté obcím z rozpočtu kapitoly VPS a OSFA, zejména však transfery z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu, z rozpočtů Státního fondu životního prostředí, Státního fondu rozvoje bydlení a Státního fondu dopravní infrastruktury. Celkový objem investičních účelových transferů, které byly zdrojem čerpání kapitálových výdajů obcí, činil 13,7 mld. Kč.

Kromě investičních akcí zejména v odvětví výstavby a obnovy infrastruktury vodovodů a kanalizací, dopravní infrastruktury, výstavby a obnovy materiálně technické základny školství a sportovních zařízení, podpory regenerace panelových sídlišť, podpory výstavby nájemních bytů pro nízkopříjmové skupiny a podpory regionálního rozvoje se významněji projevilo i financování investičních akcí realizovaných v rámci programů spolufinancovaných z prostředků Evropské unie. Jednalo se zejména o výdaje na podporu udržitelného využívání zdrojů energie, na vodohospodářské projekty spolufinancované z prostředků Fondu soudržnosti a projekty Operačního programu Infrastruktura. Dále o výdaje čerpané z dotací v rámci společného regionálního operačního programu a programu JPD Praha – Cíl 2 a OP – Praha Konkurenceschopnost.

Dalším zdrojem čerpání kapitálových výdajů obcí byly transfery, které do rozpočtů obcí v průběhu roku uvolnily z vlastních zdrojů kraje. Jednalo se zhruba o 2,4 mld. Kč, které obce použily na financování akcí v rámci programu obnovy venkova, na podporu sportu a volnočasových aktivit, na výstavbu vodovodů, kanalizací, čističek odpadních vod, na rekonstrukce místních komunikací a na rozvoj turistiky a cestovního ruchu. Na realizaci jednotlivých investičních programů podílely rovněž vlastní zdroje obcí (převody z fondů) ve výši zhruba 1,5 mld. Kč.

Příspěvkové organizace zřizované obcemi

V uplynulém roce bylo evidováno celkem 8 402 příspěvkových organizací, jejichž zřizovateli byly obce včetně hl. m. Prahy. Z tohoto počtu vykázalo 930 organizací (tj. 11,1 %) na konci roku záporné saldo hospodaření. Ve srovnání s předchozím rokem se podíl i počet příspěvkových organizací hospodařících se ztrátou mírně zvýšil; v roce 2007 bylo evidováno celkem 8 456 příspěvkových organizací, z toho 878 (tj. 10,4 %) vykázalo ztrátové hospodaření.

Z hlediska odvětvového členění hlavní činnosti příspěvkových organizací jich zhruba 82% (celkem 6 866) působilo v oblasti vzdělávání a školských služeb, jsou to zejména předškolní zařízení, základní školy, školní stravování a základní umělecké školy. V oblasti kultury působilo přibližně 6,0 % z celkového počtu příspěvkových organizací (celkem 478), zde se jedná především o zařízení pro zájmovou činnost v kultuře, knihovnické činnosti a činnost muzeí a galérií. V oblasti sociálních služeb a činností v sociálním zabezpečení

působilo zhruba 4,0 % příspěvkových organizací (spadají sem zejména domovy pro seniory a domovy pro osoby se zdravotním postižením, centra sociálních služeb, zajišťování osobní asistence a pečovatelské služby a sociální poradenství). Větší počty příspěvkových organizací působily dále i v oblasti tělovýchovy a zájmové činnosti a oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje.

Dobrovolné svazky obcí

V uplynulém roce působilo na území republiky celkem **782 dobrovolných svazků obcí** (dále jen DSO). Tyto svazky vznikají za účelem ochrany a prosazování společných zájmů obcí a představují specifickou formu spolupráce mezi obcemi. Jednotlivé DSO jsou právníky osobami, sestavují rozpočet a hospodaří s majetkem, který členské obce vkládají do svazku a s majetkem, který získaly vlastní činností.

V návrhu státního rozpočtu nebývají rozpočtovány žádné transfery pro DSO. Tato skutečnost je způsobena tím, že neexistuje žádný dotační titul, který by byl navržen výhradně pro DSO. Dotační tituly, které jsou určeny jak pro obce, tak pro DSO, jsou v návrhu státního rozpočtu zahrnuty jako dotace pro obce a jako o dotacích pro DSO je o nich účtováno až v průběhu rozpočtového roku při jejich uvolňování.

DSO hospodařily s příjmy ve výši téměř 3,2 mld. Kč; jejich rozhodujícím zdrojem byly transfery z různých úrovní veřejných rozpočtů (ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a z rozpočtů obcí), které v souhrnu dosáhly 2,5 mld. Kč. Vlastní příjmy DSO činily 0,7 mld. Kč a byly tvořeny především příjmy z pronájmu majetku a kapitálovými příjmy.

Hospodaření DSO skončilo v uplynulém roce přebytkem ve výši 0,3 mld. Kč, v minulých letech naopak končilo hospodaření DSO vždy se schodkem.

Největší počet DSO uvádí jako svou hlavní činnost aktivity v oblasti vodního hospodářství, kam patří například činnosti související se zásobováním pitnou vodou, odváděním a čištěním odpadních vod a správou ve vodním hospodářství. Dále jsou to aktivity v oblasti komunálních služeb, územního rozvoje, sběru a svozu komunálních odpadů, výstavby a údržby místních komunikací.

4. Hospodaření Regionálních rad regionů soudržnosti

Regionální rady regionů soudržnosti plní od roku 2006, kdy byly ustaveny, funkci řídicích orgánů regionálních operačních programů, jejichž prostřednictvím jsou čerpány finanční prostředky na projekty spolufinancované ze strukturálních fondů Evropské unie v programovém období 2007 – 2013. Finanční hospodaření regionálních rad bezprostředně souvisí s postupem schvalování a realizace programových dokumentů politiky hospodářské a sociální soudržnosti.

V roce 2008 hospodařily regionální rady s celkovými **příjmy ve výši 1,8 mld. Kč**, což představuje 19,0 % úrovně předpokládané rozpočtem. Nízké čerpání příjmů odráží časový posun při schvalování programových dokumentů, vyhlášení výzev k předkládání projektů a jejich následné realizaci (první výzvy k předkládání projektů byly zveřejňovány až na přelomu let 2007/2008, v průběhu 1. pololetí byly předkládány návrhy projektů a probíhal proces jejich hodnocení a výběru, k čerpání finančních prostředků na financování regionálních operačních programů proto došlo až ve druhé polovině roku 2008).

Tabulka č. 9

Bilance příjmů a výdajů regionálních rad regionů soudržnosti

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2007	rozpočet 2008		Skutečnost k 31.12.2008	% plnění rozp.
		schválený	po změnách		
1	2	3	4	5	6
Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	10,8			63,9	
z toho : příjmy z úroků	10,2			62,4	
Kapitálové příjmy				0,3	
Přijaté transfery (po konsolidaci)	396,5	9 588,7	9 204,1	1 688,2	18,3
z toho:					
- ze státního rozpočtu	212,7	9 288,7	8 904,1	1 461,8	16,4
- z rozpočtu krajů	183,8	300,0	300,0	226,4	75,5
Příjmy celkem (po konsolidaci)	407,4	9 588,7	9 204,1	1 752,6	19,0
Běžné výdaje (po konsolidaci)	234,5	300,0	1 702,1	509,6	29,9
Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	53,4	9 288,7	7 502,0	868,5	11,6
Výdaje celkem (po konsolidaci)	287,9	9 588,7	9 204,1	1 378,1	15,0
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	119,5	0,0	0,0	374,5	

Ze státního rozpočtu přijaly regionální rady celkem 1,5 mld. Kč, rozpočet přitom předpokládal čerpání ve výši 8,9 mld. Kč. Rozhodující část prostředků byla poskytnuta z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj, které je zprostředkovatelem finančních toků z rozpočtu EU. Z rozpočtu Ministerstva financí byly všem regionálním radám poskytnuty neinvestiční účelové dotace na financování osobních nákladů pověřeného auditního subjektu (v souladu s usnesením vlády č. 760/2007 a usnesením vlády č. 884/2007), jejich souhrnná výše činila 8,3 mil. Kč.

Z rozpočtů krajů obdržely regionální rady celkem 0,2 mld. Kč, což je zhruba stejně jako v předchozím roce. Změnil se však poměr z hlediska investičních a neinvestičních transferů. Zatímco v roce 2007 tvořily neinvestiční transfery 80 %, ve sledovaném roce se poměr obrátil a 72 % tvořily investiční transfery. Prostředky byly použity na financování výdajů souvisejících s provozem regionálních rad a na část národního financování projektů.

Výdaje regionálních rad činily **1,4 mld. Kč**. Hospodaření regionálních rad tak skončilo s přebytkem ve výši 0,4 mld. Kč. Běžné výdaje dosáhly 0,5 mld. Kč a oproti předchozímu roku se zvýšily zhruba dvojnásobně, největší objem byl zaúčtován na položkách platy a ostatní platby za provedenou práci a výdaje na nákup vody, paliv, energie a ostatní nákupy. Výrazný růst zaznamenaly kapitálové výdaje, zatímco v předchozím roce se pohybovaly pod 0,1 mld. Kč, ve sledovaném roce dosáhly 0,9 mld. Kč. Jejich rozhodující část (0,4 mld. Kč) byla zaúčtována jako investiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně, investiční transfery příspěvkovým organizacím činily 0,3 mld. Kč a investiční transfery podnikatelským subjektům 0,1 mld. Kč.

Transfery ze státního rozpočtu byly v roce 2008 využity na financování projektů technické pomoci, na financování projektů žadatelů v rámci prioritních os jednotlivých regionálních operačních programů a v rámci operačního programu technické pomoci na financování osobních nákladů pověřeného auditního subjektu.

Hl. m. Praha, které vykonává činnost řídicího orgánu operačních programů pro region soudržnosti Praha spolufinancovaných z prostředků Evropské unie (OP Praha Adaptabilita, OP Praha – Konkurenceschopnost) poskytlo na financování projektů zhruba 0,4 mld. Kč. Zdrojem těchto prostředků byly především transfery ze státního rozpočtu (z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj).

5. Vývoj zadluženosti

Obce (vč. jimi zřizovaných příspěvkových organizací) vykázaly ke konci roku 2008 celkový dluh ve výši **80,1 mld. Kč** a proti skutečnosti roku 2007 se jedná o nárůst o 1,0 %, přičemž v absolutním vyjádření se jedná o nárůst o 0,9 mld. Kč. Obce se po poklesu zadluženosti v minulém roce opět vrátily k mírnému růstu. Stav zadluženosti ke konci roku 2008 je přesto o 0,8 mld. Kč nižší oproti rekordnímu roku 2006.

V celkovém objemu zadluženosti obcí jsou zahrnuty bankovní úvěry od peněžních ústavů, emitované komunální dluhopisy a přijaté návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu a státních fondů (Státní fond životního prostředí, Státní fond rozvoje bydlení) a ostatní dluhy.

Tabulka č. 10

Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR

(v mld.Kč)

Ukazatel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Úvěry	2,5	4,9	8,7	11,6	13,5	18,0	17,6	18,4	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7	47,4
Komunální dluhopisy		7,6	8,5	11,9	13,2	11,9	10,9	10,1	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7
Přijaté návratné fin.výpomoci a ost.dluhy	0,9	1,8	3,1	4,8	7,7	9,1	11,5	12,5	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9	10,0
Celkem	3,4	14,3	20,3	28,3	34,4	39,0	40,0	41,0	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1

Z údajů uvedených v tabulce je patrné, že všechny složky zadluženosti vykázaly mírný nárůst. Od roku 2005 žádné město neemitovalo komunální dluhopisy (nárůst o 0,1 mld. Kč byl způsoben přeceněním hodnoty emitovaných dluhopisů hlavního města Prahy).

Obce ve sledovaném roce přijaly půjčky ve výši 8,3 mld. Kč (tj. o 0,1 mld. Kč méně než v roce předcházejícím) a současně uhradily splátky ve výši 9,0 mld. Kč, (tj. o 1,5 mld. Kč méně než ke konci roku 2007). To znamená, že ve finančním hospodaření obcí mírně převažovalo splácení půjček nad jejich čerpáním.

Ve struktuře dluhu obcí mají dlouhodobě největší váhu úvěry, jejichž podíl dosáhl koncem sledovaného roku 59,2 %, podíl komunálních dluhopisů činil 28,3 % a zbývající část dluhu obcí tvořily přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy.

Úvěry, které obce přijaly od peněžních ústavů a jiných subjektů, byly směřovány zejména na rekonstrukce a výstavbu technické infrastruktury, na předfinancování investiční projektů spolufinancovaných z fondů EU a na regeneraci a výstavbu bytového fondu. Obce tyto prostředky rovněž použily na rekonstrukce a rozšíření škol, sportovních areálů a jiné občanské vybavenosti.

Naprostá většina úvěrů byla obcím poskytnuta v domácí měně.

Mezi poskytovatele úvěrů se kromě bankovních ústavů řadí i množství nefinančních subjektů, včetně fyzických osob. Největší množství úvěrů poskytla Česká spořitelna, a. s. následovaná Komerční bankou, a. s. Většina úrokových sazeb je pevně stanovena nebo je navázána na mezibankovní úrokovou sazbu PRIBOR. Pevně stanovené sazby zpravidla nepřesahují 5 procentních bodů. Pro více než polovinu poskytnutých úvěrů jejich poskytovatelé nevyžadovaly ručení. Pokud je ručení vyžadováno, nejčastěji jde o ručení budoucími příjmy rozpočtu příjemce.

Emisi komunálních dluhopisů vykazují od roku 2004 pouze tři největší města, a to hl. m. Praha (15,0 mld. Kč), Brno (4,6 mld. Kč) a Ostrava (3,2 mld. Kč). Celková výše činila koncem roku 22,7 mld. Kč.

Ukazatel **přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy** vykázal ve srovnání s minulým rokem velmi malý nárůst nedosahující ani 0,1 mld. Kč. Na tomto nárůstu se podílely ostatní dlouhodobé závazky, které meziročně vzrostly o 0,8 mld. Kč a bezúročné půjčky, které jsou poskytovány z rozpočtů některých resortů a státních fondů v rámci finanční politiky státu, jejichž stav klesl o 1,1 mld. Kč. Oproti předchozím letům však byla do tohoto ukazatele přidána další položka – směnky k úhradě. Bez této operace by došlo k poklesu tohoto ukazatele o 0,3 mld. Kč.

Obce také přijaly půjčky z rozpočtů **Státního fondu životního prostředí** (63,4 mil. Kč) a **Státního fondu rozvoje bydlení** (40,6 mil. Kč). Půjčky byly směřovány především na ochranu vod a na opravy a modernizace bytového fondu.

V roce 1994 vykázalo zadluženost 1 969 obcí z celkového počtu 6 221 obcí, tj. 31,7 % obcí. V roce 2008 vykázalo zadluženost 3 229 obcí z celkového počtu 6 244 obcí, což je více než polovina (51,7 %) obcí z celkového počtu. Počet obcí, které vykázaly v posledních letech zadluženost, je stabilizovaný a meziročně došlo k jejich velmi mírnému poklesu (o 13 obcí).

V roce 2008 došlo k obratu ve vývoji vztahu stavu finančních prostředků na bankovních účtech a výše zadluženosti. Na účtech obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací se k 31.12.2008 nacházelo **87,6 mld. Kč**, což znamená nárůst o 15,0 mld. Kč (o 20,6 %) oproti roku 2007. Tento nárůst znamená převýšení stavu zadluženosti o 7,5 mld.Kč.

Tabulka č.11

Stavy na účtech a stav zadluženosti obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Stav na účtech	37,3	39,8	47,1	52,2	61,8	65,6	72,6	87,6
Zadluženost celkem	48,3	55,8	70,4	74,9	79,0	81,0	79,3	80,1
Rozdíl	-11,0	-16,1	-23,3	-22,7	-17,2	-15,4	-6,7	7,5

Bez zahrnutí čtyř největších měst (tj. hl. m. Praha, Plzeň, Brno a Ostrava), jejichž zadluženost dosahuje výše 45,8 mld. Kč, činí zadluženost ostatních obcí celkem 34,3 mld. Kč. U obcí bez těchto největších měst došlo ke zvýšení celkové zadluženosti o 1,4 mld. Kč. Bez zařazení položky směnky k úhradě by se celková zadluženost zvýšila o 1,0 mld. Kč.

Tabulka č. 12

Údaje o zadluženosti obcí ČR bez hl. m. Prahy, Plzně, Brna a Ostravy

(v mld. Kč)

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Úvěry	3,8	6,3	9,9	12,7	14,4	12,9	13,4	14,3	16,5	18,4	19,8	22,0	25,7	25,9	26,9
Komunální dluhopisy	0,3	0,9	1,6	1,6	1,4	0,9	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Přijaté návratné fin. výpomoci a ost. dluhy	1,4	2,7	4,2	6,5	7,6	9,8	10,2	9,8	9,7	9,6	9,1	8,6	7,8	7,0	7,4
Celkem	5,5	9,9	15,7	20,8	23,4	23,6	24,1	24,1	26,2	28,0	28,9	30,6	33,5	32,9	34,3

Z pohledu posuzování zadluženosti podle velikostních kategorií obcí lze konstatovat, že téměř všechny obce s počtem obyvatel nad 2 tisíce vykazují dluh (přes 90 % v každé kategorii). Podíl zadlužených obcí, které jsou v nižších velikostních kategoriích, je výrazně nižší. Nejnižší podíl zadlužených obcí je v kategorii 1 – 100 obyvatel, kde tento podíl dosahuje 18,0 %.

Na celkové zadluženosti obcí se stále výrazně podílí 4 největší města, přestože jejich podíl na celkové zadluženosti od roku 2004 klesá.

Tabulka č. 13

Vývoj podílu zadluženosti hl. m. Prahy, Plzně, Brna a Ostravy na celkové zadluženosti obcí

(v mld. Kč)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Celková zadluženost obcí v ČR	34,4	39,0	40,0	41,0	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1
Zadluženost 4 největších měst	13,6	15,6	16,4	16,9	24,2	29,6	42,4	45,9	48,4	47,4	46,3	45,8
% podíl 4 největších měst na celkové zadluženosti	39,5	40,0	41,0	41,2	50,1	53,0	60,2	61,4	61,3	58,6	58,5	57,2

Celková zadluženost hl. m. Prahy (včetně jí zřízených příspěvkových organizací) dosáhla ke konci roku výše 32,4 mld. Kč, což je téměř o 0,5 mld. Kč méně než v roce předchozím. U hl. m. Prahy převážily splátky půjčených prostředků nad prostředky přijatými o 0,4 mld. Kč. I přesto činí zadluženost hl. m. Prahy 40,5 % celkové zadluženosti obcí.

Dobrovolné svazky obcí vykázaly zadluženost ve výši **2,5 mld. Kč**, což oproti roku předchozímu znamená pokles o 0,1 mld. Kč. Na zadluženosti se z 88 % podílí dlouhodobé bankovní úvěry.

Kraje (včetně jimi zřízených příspěvkových organizací) vykázaly zadluženost v celkové výši **14,6 mld. Kč**, oproti roku 2007 se jedná o nárůst o 4,2 mld. Kč. Nárůst zadluženosti byl vykázan na položce úvěrů, které se na celkové zadluženosti krajů podílejí 81,5 %, a přijatých návratných finančních výpomocí a ostatních dluhů. Kraje neemitovaly žádné komunální dluhopisy. Některé kraje pokračují v čerpání úvěrů poskytnutých Evropskou investiční bankou, jimiž spolufinancují rozsáhlé investice do regionální infrastruktury. Tyto úvěry jsou zpravidla čerpány v několika tranších s různou délkou splatnosti, obvykle přesahující 10 let. Ostatní úvěry přijaly kraje od České spořitelny, a.s. a Komerční banky, a.s. za účelem předfinancování investičních projektů či oprav silnic. Kraje přijaly též bezúročné

půjčky od Státního fondu dopravní infrastruktury ve výši 0,9 mld. Kč na předfinancování výdajů, které mají být kryty prostředky ze strukturálních fondů EU.

Rozdíl mezi stavem peněžních prostředků na bankovních účtech a stavem zadluženosti se u krajů od roku 2003 udržuje stále nad hranicí 10,0 mld. Kč a od počátku existence krajů je tento rozdíl kladný.

Tabulka č. 14

Stavy na účtech a stav zadluženosti krajů a jimi zřízených příspěvkových organizací

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Stav na účtech	4,4	6,9	12,5	13,1	15,1	17,8	21,0	24,9
Zadluženost celkem	0,0	0,0	1,3	1,5	2,9	7,7	10,4	14,6
Rozdíl	4,4	6,9	11,2	11,6	12,2	10,1	10,6	10,3

Regionální rady regionů soudržnosti i v roce 2008 vykázaly nízkou zadluženost. Jejich zadluženost se zvýšila z 1,0 mil. Kč v roce 2007 na **7,0 mil. Kč** v roce 2008. Celá tato částka představuje přijaté návratné finanční výpomoci mezi rozpočty. Regionální rady regionů soudržnosti i nadále hospodaří bez přijatých úvěrů.

Územní rozpočty ke konci sledovaného období v souhrnu vykázaly zadluženost ve výši **97,2 mld. Kč**, což je o 5,4 % (5,0 mld. Kč) více než v roce předchozím. Naproti tomu stav finančních prostředků na bankovních účtech se meziročně zvýšil o 19,5 mld. Kč (20,6 %) na **114,1 mld. Kč** a byl tak stejně jako v minulém roce vyšší než vykazovaný stav zadluženosti.

Tabulka č. 15

Stavy na účtech a stav zadluženosti územních rozpočtů

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Stav na účtech	41,9	47,0	59,9	65,7	77,8	84,2	94,6	114,1
Zadluženost celkem	49,3	56,8	72,8	77,5	83,5	90,9	92,2	97,2
Rozdíl	-7,4	-9,8	-12,9	-11,8	-5,7	-6,7	2,4	16,9